

ter van onze godsdienstoefeningen en van onze kerken.

Wij leeren onze kinderen het schoone in kunst en muziek te bewonderen, wij beginnen het oer en het oog zoo vroeg mogelijk te oefenen, wij laten hen de beste muziek hooren en de beste schilderijen zien, zoowel binnen als buiten 's huis wanneer onze middelen dit veroorloven, en wat gedaan wordt door de geestes, doet gelukkig de Staat, voor een groot deel, voor de niet-gevoelen. Muziek en teekenen worden op alle lagere scholen onderwezen, en later nemen de scholen voor kunst dit werk over. Op elken dag mag men den smaak voor het schoone laten gelden, maar op Zondag moeten wij tevreden zijn met muziek, die wij al voor een halve eeuw gehad hebben en met de vier rechtsoekige bouwde muren met de minst mogelijke versiering. Is het te verwonderen dat onze kinderen godsdienstoefeningen zoeken, die meer in overeenstemming zijn met den smaak welke wij hen hebben trachten in te boezemen? Wanneer wij even als de kwakers van oordeel waren dat muziek en kunst bij de godsdienstoefeningen niet in aanmerking behooven te komen, om mede te werken tot verheerlijking Gods, dan kan men daarmede tot zekere hoogte vrede hebben, maar er gebruik van te maken zonder ze aan te wenden op een manier die dienen kan tot de meeste stichting der gemeente, is volgens mij een groote fout.

Voorts pleit deze schrijver voor de uitbreiding der liturgie, omdat het doen van twee lange vrije geboden in elke dienst, meer is dan van een dienaar kon gevorderd worden. Ook spreekt hij van een meer waardige kleding, die de dienaar des Woords bij de godsdienstoefeningen moeten dragen; de toga draagt hij tot het waardig optreden van een man en maakt dat zijn woorden meer indruk maken.

Een ander schrijver in hetzelfde blad merkt op dat het gevoel voor het schoone dikwijls jongelieden van de Nonconformistische godsdienstoefeningen drijft naar die van de Episcopalen, die steeds meer overeenstemming toonen met den Roomschen eeredienst. In sommige gevallen heeft daarbij de Episcopale kerk in de buurt een predikant die moeter preekt en ernstiger is in zijn optreden dan de predikant der vrije kerk. Hij is van oordeel dat als iemand in waarheid Christus zoekt hij hen ook zoekt die Christus liefhebben en door zijn geest zijn aangevuld.

Wederom een ander wijst er op dat godsdienstig geloof niet erfelijk is, en dat het daarom niet altijd doorgaat dat wanneer de vaders of grootvaders behooren tot een vrije gemeenschap de kinderen dezelfde neiging toonen. Dezelfde schrijver wijst er op dat of schoon men er over klaagt, de Wesleyanen zijn hierin de eersten, dat velen de kerk der vaderen verlaten om tot de Episcopale kerk over te gaan, men toch over het algemeen genomen hoort, dat de onder de Engelsche sprekende volken de vrije kerken steeds toenemen in ledenaantal. Een predikant deelt zelfs zijn ervaring mede, dat voor een lid, dat tot de Episcopale kerk overging, minstens vijftien personen stonden, die van de Episcopale kerk tot zijn vrije gemeente overkwamen.

Toch komt het ons voor dat deze zaak niet in de Engelsche bladen zoo openlijk zou besproken worden, indien er niet werkelijk reden tot ongerustheid bij de dissenters bestond. Het kan zijn dat een gemeente in getalsterkte vooruitgaat en toch hare beste krachten verliest en alzo voor de toekomst ten doode is opgeschreven.

De Roomsche kerk verliest in Engeland ter rein, jaarlijks vermindert het getal harer aanhangers en toch zal iedereen het ons toestemen dat Rome door overgang van enkele Episcopalen als Dr. Newman aan dit oogenblik sterker staat dan de Episcopale kerk.

(Wordt vervolgd.)
WINCKEL.

Voor Kinderen.

TWEE ONBEKENDEN.

Er is een Bijbelboek dat, hoe heerlijk schoon het ook zij, toch door jonge lezers weinig gelezen wordt, 't welk men gemeenlijk eerst op later leeftijd recht leest verstaan. Ik bedoel de Klaagliederen van Jeremia.

In het derde hoofdstuk lezen we van vs. 26-33:

"Het is goed, dat men hope en stille zij op het heil des Heeren. Het is goed voor eenen man, dat hij het juk in zijne jeugd draagt. Hij zette eenen man en zwijgt stil, omdat Hij het hem opgelegd heeft. Hij steekt zijnen mond in het stof, zeggende: Misschien is er verwachting. Hij geeft zijne wang die hem slaat, hij worde zat van smaad. Want de Heere zal niet verstooten in eeuwigheid. Maar als Hij bedroefd heeft, zoo zal Hij zich ontfemen naar de grootheid Zijner goedertierenheden. Want Hij plaagt en bedroeft de menschen kinderen niet van harte."

Wat ik u wensch te verhalen maakt duidelijk wat in die woorden wordt gezegd. Ik hoop dat het menig jonge lezer zal lust geven om ook de Klaagliederen niet meer over te slaan, maar alle Schrift tot zijn leering te gebruiken. Daartoe is zij gegeven en al is niet alles u duidelijk vrienden — wat het trouwen niemand is — toch blijft het Woord Gods als een groote hof voor allen openstaan, opdat zij er bloemen en vruchten garen van eeuwige waardij.

Eenzaam ging een jonge wandelaar zijn weg. De nacht naderde, de herfstwind ruischte door de boomen en over de stoppels, niet ver van den Rijn in Schwabenland. De knaap scheen moe te wezen en het loopen viel hem bijknaar moeilijk. Zijn gelaatsstreken spraken van ontbering en afmating, en 't was duidelijk dat hem een misplaatste hoogst welkom zou zijn.

Doch waar die te vinden? Nergens vertoonde zich een dorp of ook maar een hofstede. Zoo ging dan de knaap met loome schreden voort, terwijl hij bij zichzelf sprak: Ik zal wel op het open veld moeten vernachten. En hij trok het korte manteltje dat hij droeg, dicht om zich heen, ten einde zijn lichaam voor den scherpen wind te dekken.

Hij ging al verder, en onderzocht intusschen het tasehje, dat hij om den hals droeg. Dat onderzoek scheen hem niet te bevredigen. "Geen kruimel meer", sprak hij zachtend, "en ik heb zoo'n honger. Ik moet voort, en ergens wat zien te krijgen, eer het nacht wordt."

Hij die zoo in de schemering zijn weg vervolgde, was iemand van een jaar of veertien. Hij was groot voor zijn jaren en zag er stevig gebouwd uit, al had hij bijknaar thans niet afmating te kampen. Zijn kleding, schoon tamenlijk afgedragen en gebavend, was toch nog herkenbaar als van iemand uit den hoogen stand.

Hij droeg onder het blauwe manteltje donkerkleurige hosen. Zijn hoofd was gedekt met een mutsje of baret van rood fluweel, met een reigerveer versierd. Zijn lichtblond kroonhaar stak daarbij scherp af en omlijste, lang neervallend, een fijn edel gelaat, waaronder een paar oogen blonken, die spraken van moed en volharding.

Moedig en volhardend zette onze kleine man zijn reis voort, al woei de wind fel, en al voelde hij zich moe en hongerig, tot hij bij de heersche dijnsteris tegen een boomwortel stiet en tuimelde. Snel wilde hij zich weder oprichten, maar met een pijnlijken kreet viel hij aanstonds neer. 't Was hem bijna onmogelijk op den eenen voet te staan, die bijknaar door den val verrekt of verstuikt was. Thans werd verder gaan hem onmogelijk. Met groote moeite sleepte hij zich onder een wilden perenboom, die beschutend zijn loof uitbreidde. Daar was hij tenminste eenigermate tegen regen en wind gedeckt, voor het zeer waarschijnlijk geval, dat hij hier den nacht zou moeten doorbrengen.

Reeds enkele oogenblikken nadat hij zich had nedergezet, kreeg de vermoedens de overhand; hij werd sluimerig en zou zijn ingeslapen, zoo niet een geluid hem had opgeschrikt. Hij luisterde. " 't Zijn de vervolgers!" riep hij uit, "zij komen! Zij halen mij in!"

Angstig sprong hij op en poogde te vluchten, doch vergeefs. Zijn voet was zoo bezeerd, dat het loopen geheel onmogelijk bleek te zijn. Hij moest weder gaan liggen.

"In vredesnaam," sprak hij bij zich zelf. "De boom dekt mij in elk geval toch beter, dan wanneer ik in 't open veld zou willen vluchten. Ze moeten knap zijn als zij mij hier in den donker vinden."

En meteen drukte hij zich zoo dicht mogelijk tegen den boom, zoodat zijn aanwezigheid voor wie niet scherp zag, kwalijk viel op te merken.

Intusschen kwamen de hoefslagen al nader. Weldra ontdekte de knaap in de avondschimring twee ruiters. Achter hen aan kwam een groote hond, die op een afstand gezien veel van een leeuw weg had. De vluchteling beefde en beproefde zich achter den boomstam te verbergen.

AAN VRAGERS.

De vriend uit A. (in G.) die zoo lang op een antwoord gewacht heeft, zal wel gedacht hebben, dat we hem vergaten. Dit is echter niet zoo.

Op zijn vraag hoe de uitgaven *stra*, *ma* en *ja* in zooveel Friese namen zijn te verklaren, kunnen we nu althans wel iets antwoorden.

"Ma" is denkelijk niet anders dan het verkorte woord *made*, dat ook in plaatsnamen voorkomt, en een plek of veld met gras aanduidt. In een grasland als Friesland is dit "ma" recht op zijn plaats.

Een hoogland heet in Friesland nog een *made*. En de Hollandsche kinderen begripen, als ze dit weten, meteen beter, waarvan een *mandelje* zijn naam heeft.

Zoo ook zal *ga* wel een andere vorm zijn van *go*, dat o. a. voorkomt in Oostergo, Westergo, Hunsingo, en 't zelfde is als *gouw*, een landstreek, ook een wel of een veld. Ook hier van is duidelijk dat het zoo vaak voorkomt.

Hoe 't met *stra* zit weet ik niet. Doch er zijn zeker wel Friezen onder de lezers, die het ons kunnen vertellen. Weet iemand buiten Friesland het, dan hooren we het even graag.

P. B. Een *korhaan* en een *knorhaan* zijn niet hetzelfde, niet één familie, al spelen ze bijna eenierlei.

Een *korhaan* is een vogel, het kooien, dien men ook wel op de hei in 't Oosten van ons land vindt; het hier heet ook wel *kerkhoen*. Deze *korhaan* is een mooi beest, en smaakt ook lekker.

Een *knorhaan* is geen haan maar een visch, die bij ons ook wel op de markt komt. Bij het vangen knorren zij, denkelijk uit ontvredenheid. Of zij lekker smaken is mij onbekend.

CORRESPONDENTIE.

R. v. D. te K. Uw vraag behoort tot die welke wij niet in deze rubriek, maar afzonderlijk moeten beantwoorden, en dat kan niet altijd dadelijk. We hopen er echter ook wel weer gelegenheid voor te vinden.

HOOGENBIRK.

Gerreformeerde Gezindheid.

Gerreformeerde Kerken.

BEROEKEN: Trunmarum en Tjirgdam, H. J. Willeming, te Arum. — Holwerd, J. P. Klaarhuys, cand., te Amsterdam. — Geldernissen, J. Hamia, te Oosterbierum. — Sneek, B. C. W. E. Ploos van Amstel, te Zwolle. — Oud-Vormeer, Joh. Visser, te Versche. — Sijderburen (Gr.), W. J. Thijssen, te Olat.

AANGENOMEN: Apeldoorn, B. A. Boekenooien, cand., te Amsterdam.

BEDANKT: Arnhem, F. W. I. Wolf, te Lopik. — Scharendijke, H. Brouwer, te Raard. — Wijk (O.), J. J. Steinhardt, te Nunspeet. — Pietersburen, N. G. Kersies, cand., te Sauwerd. — Bielewijk, A. Boekenooien, cand., te Amsterdam. — Rotterdam, A. W. H. Gispin Jr., te Breukelen.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEKEN: Heerenveen, W. ter Haar, te Franeker. — Dongjum, H. Huizinga, te Eekst (Dr.). — Oostwilde en Fochtelo, J. G. Klein, te Beetgum. — Dirksland, H. Vischer, te Delft. — Rozenburg, E. H. Jonkers, te Zuid-Bierland e. a. — Ouddorp, J. J. Doornveld, te Den Ham. — Schardam e. a. en Etershem, W. J. Aalders, te Buiksloot. — Zandweer, J. L. de Mol Moncourt, te Drogelham. — Hoogcarpsel, A. W. van Kluyve, te Schagen. — Woudend en Indijk, H. Visser, te Idseghuizen. — Harderwijk, B. Vermeer, te Utrecht.

AANGENOMEN: Scherpeningen, G. van Manafot, te Amersfoort. — Engelum, A. van der Heide, te Scherpenaai. — Zuidwilde, P. C. A. Douwes Jr., te Anloo.

BEDANKT: Heerenveen, W. ter Haar, te Franeker. — Woudend, Norel, te Wins en Engwier. — Gelselaar, D. Lonkhuijen, cand., te Heeren. — Parrega e. a., E. Jansen, te Elst bij Geldernissen. — Limmen, J. Heenk J.A., te Vechel. — Geemuiden, J. Kok, te Ophuuden. — Polsbroek, H. A. Heijer, te Liden (bij Tiel). — Hoogholkland, C. Waardenburg Sr., te Goedereede.

Onder vriendelijke dankbetuiging aan zoovele geabonneerden die ons de verschuldigde abonnementsgelden over het afgelopen kwartaal reeds toezonden, nemen wij de vrijheid, hen, die dit nog niet deden, beleefde te verzoeken zulks alsnog vóór of op den 20sten dezer te doen.

De abonnementsprijs is voor De Heraut f 1.20 per kwartaal.

Op ontvangst van den postwissel worden den afzender daarvan bericht gezonden.

DE ADMINISTRATIE.

Amsterdam, April 1898.

Advertentien.

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten.

Prinsengracht bij de Prinsenstraat.

No. 157.

AMSTERDAM.

PIANO'S
GOLDSCHMIEDING.
Orgels.
Biljardo Pijzen.
GROOTE MAGAZIJNEN.
Warmoesstraat 141 en Keizersgr. 305.
AMSTERDAM.
Catalogus gratis.

Agenten gevraagd,

tegen ruime provisie, voor een 1ste klas goedkoop RIJWIEL. Catalogus franco, onder lett. D. Bureau „Heraut."

Geen Geref. Theoloog

verzuime zich aan te schaffen HENRY, Commentary Holy Bible.

zal... Wie dit werk doorlopend gebruikt, zal... voor de prediking merklijk winste uit putten.

(Prof. Dr. A. KUYPER, Heraut No. 956).

Voorhanden in verschillende edities, van af f 17.—

Kampen. J. H. KOK.

BRILLEN

met ISOMETROPISCHE GLAZEN

Uitsluitend bij

KAREL VAN BUREN,

83 Robin 82.

Isometropische glazen geven 't oog geen vermoeienis en munten uit door buitengewone helderheid.

De Brochure „Het Behand. der ogen" steeds gratis verkrijgbaar.

Alom is de intekening opengesteld op:

De tweede tot heden afgewerkte druk

van

Uit Duisternis tot Licht.

GODS LEIDINGEN MET

ELIEZER KROPVELD.

Uitgegeven door Deputaten van de Geref. meerde Kerken voor de Zending onder de Joden.

Compleet in 8 afleveringen van 32 pagina's met acht platen op kunstdrukpapier.

Prijs f 0.17½ per aflevering.

Prospectus wordt gaarne op aanvraag toegezonden.

De uitgever W. KIRCHNER,

Rozengracht 55, Amsterdam.

EXCELSIOR.

Gottfrieds Tijdschrift voor Noerlands Volk.

ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBIRK

en

J. A. WORMSER.

Prijs per jaargang (24 Nrs. a 16 pagina's en 12 Nrs. a 8 pagina's) f 3.50.

INHOUD van het Nr. van 7 April 1898:

Uit de Dooden. — Uit boeze tijden. — Van kwaad tot erger. — Brieven uit Transvaal. — Een gevecht met een tijger (met platen). — Een zending uit oude dagen. — Een merkwaardig volk. — Het geheim van den Professor. — Antwoorden op prijsvragen. — Nieuwe prijsvragen.

Amsterdam.

Pretoria.

HOEVEKER & WORMSER.

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HOEVEKER & WORMSER.

In mijn Generaal-Depôt, — gevestigd:

INTERNATIONALE APOTHEEK van ALBERT SOMMER

(Duitsch Gediplomeerd Apotheker)

Heiligenweg, hoek Singel, Amsterdam, —

zijn uitsluitend door mij verpakte en gepatenteerde medicamenten verkrijgbaar.

Het Depôt is in den laatste tijd aanmerkelijk vergroot. Ik verzoek vooral om op het Fabrieksmerk te letten, daar dit wordt nagehoofd.

Men adresseere:

Homoopathisch Centraal-Depôt

Dr. WILLMAR SCHWABE — AMSTERDAM.

Prijsconrant en alle Brochures GRATIS verkrijgbaar.

Dr. WILLMAR SCHWABE.

DOOR

Dr. A. KUYPER.

Deel I. In den Kerstnacht. Deel III. De Paaschmorgen.

„ II. Oud- en Nieuwjaar. „ IV. Op den Pinksterdag.

4 deelen ingenaaid f 3.60; in 4 fraaie stempelbanden f 5.60; elk deel afzonderlijk ingenaaid f 1.20; gebonden f 1.75.

BOEKHANDEL

VOORHEEN

HOEVEKER & WORMSER.

Amsterdam.

Pretoria.

P. VAN EIJK.

Firma JOHANNES KRAMER & Co

DAM 15-17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden a DEPOSITO ½ pCt. onder prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Oproeping Staats-Gymnasium Pretoria.

Mits dezen geschiedt oproeping van applicanten voor de betrekking van:

Docent in de Fransche Taal- en Letterkunde aan het Staats-Gymnasium te Pretoria.

Alleen applicanten van beslist Christelijke beginselen kunnen voor de betrekking in aanmerking komen. Bij de applicatie moeten daarvan bewijzen overgelegd worden met:

1. bewijs van lidmaatschap eener Protestantsche Christelijke Kerk;
2. bewijzen van bekwaamheid;
3. bewijs van ervaring als onderwijzer;
4. bewijs van voldoende kennis der officiële landstaal (Hollandsch);
5. bewijs van goed zedelijk gedrag;
6. verklaring van bereidheid, om desverricht den eed van getrouwheid aan de Regeering der Zuid-Afrikaansche Republiek af te leggen.

De voorkeur genieten Franschen met academischen graad, die tevens voldoende kennis van de landstaal en van de Deutsche taal bezitten.

Het salaris bedraagt £ 800.— per jaar.

Reiskosten worden billijk vergoed.

Applicatie met de vereischte stukken moeten gericht zijn tot den Superintendent van Onderwijs te Pretoria en vóór den 29sten April 1898 bezorgd worden op het Consulaat-Generaal der Zuid-Afrikaansche Republiek te Amsterdam, Nicolaas Witsenkade No. 9.

AMSTERDAM, 14 April 1898.

Verschenen bij den uitgever W. KIRCHNER, Rozengracht 55, Amsterdam:

„KINDEREN HUNS TUDS"

en

„Vrij-Antirevolutionairen."

Een woord aan den Heer

A. J. HOOGENBIRK,

DOOR

Jb. VAN OVERSTEEG.

Prijs f 0.40.

BREEBAART'S

Orgelhandel.

Specialiteit in Orgels

VOOR

Huis, School, Zaal en Kerk.

Damrak 22, Amsterdam.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.

Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 729.

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:

Mr. Th. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr.

A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINGK VAN DER OYE,

en H. SERET.

Directeur: H. J. VAN VULPEN.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen KAPITAAL en LEEFRENTE tot elk bedrag.

Een groot formaat Koraalboek der Psalmen met voor- en naspeien, uitmuntende zetting van L. DOORMONT, royale uitvoering in heel linnen band en dat slechts EEN GULDEN 50 CENTS kost, mag zeker wel

HET GOEDKOOPSTE

Koraalboek der Psalmen

heeten.

De SIKKEL schreef hiervan in *Hollands Kerkblad*:

"Een uiterst goedkoop en daardoor zeer te waardeeren uitgave."

In *De Nederlander* leest men:

"Wij moeten verklaren dat auteur en uitgever eer hebben van hun werk, en wenschen dat dit schoon uitgevoerde koraalboek, waarvan de prijs zoo gering is, de plaats vervangen moge van..." enz.

"Wij bevelen deze uitgave gaarne aan".

(Amsterdamsche Kerkbladen.)

"Het Koraalboek der Psalmen ziet er keurig uit. De innerlijke waarde kunnen slechts deskundigen beoordeelen. Naar ik verneem, is dat oordeel gunstig".

(Predikantenbladen.)

De uitgever van

„HET GOEDKOOPSTE KORAALEBOEK DER PSALMEN" a EEN GULDEN 50 CENTS:

W. KIRCHNER, Rozengracht 55, Amsterdam.

TE KOOP

voor den meestbedende de Jaargangen 1880 tot en met 1894 van DE HERAUT. Aan de jg. 1880, '81 en '83 ontbreken resp. 5, 4 en 3 nrs. Overigens compleet. Aanbiedingen fr. aan Bureau dezer, motto: Heraut.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangten:

Voor de Vereniging:

Aan Contributiën:

Door den heer A. H. van Lonkhuijen te Wageningen f 121; door den heer Ch. Dixon te Deventer f 70.30; door den heer G. de Lugt te Scherpeningen f 50; door den heer S. S. Holstra te Assen f 20; door den heer W. Post te Lollum f 21; per post ontvangen f 8.

Aan Collecten: (voor de Theol.-faculteit.)

Van de Geref. kerk te Geemuiden f 9; van idem te Wildervank f 21.97; van idem te Nieuwepeela f 12.09; van idem te Onstwedde f 6.50; van idem te Onstweddermussel f 2.38; van idem te Musselkanaal f 5; van idem te Emmercompascuum f 0.97; van idem te Vredermond f 1.67; van idem te Valthorndijk f 2.82½; van idem te Nieuwbuijen f 4.05; van idem te Stadskanaal f 9.19; van idem te Groningen A. f 59.43½; van idem te Groningen B. f 27.20; van idem te Bedum f 15.46; van idem te Ten Boer f 11.02½; van idem te Sappemeer f 10.27; van idem te Hoogkerk f 8.28; van idem te Thesinge f 8.10; van idem te Zuidwilde (Gr.) f 7.91; van idem te Adward f 6.98; van idem te Ezinge f 6.37; van idem te Kleienderwever f 6.19; van idem te Zuidbroek f 6.05; van idem te Sauwerd f 5.97; van idem te Wirdum f 5.80; van idem te Berghum f 5.70; van idem te Borjum f 5.85; van idem te Britsum f 4.98; van idem te St. Anna Parochie A f 6.40; van idem te St. Anna Parochie B f 8.35; van idem te St. Jacoba Parochie f 2.50; van idem te Garfij f 7.68; van idem te Leenwarden A f 6.73; van idem te Marrum f 6.81½; van idem te Hium f 1.40½; van idem te Hallum f 1